

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 229/07-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. novembra 2007 predbežne prerokoval sťažnosť M. A., Izrael, zastúpenej advokátom JUDr. P. A., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 20/2006 a uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 5 Co 125/2007 z 31. mája 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. A. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. septembra 2007 telefaxom doručená sťažnosť M. A., Izrael (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. P. A., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len

„okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 20/2006 a uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 125/2007 z 31. mája 2007. Originál sťažnosti doručila sťažovateľka ústavnému súdu 19. septembra 2007.

Sťažovateľka sa v súdnom konaní vedenom okresným súdom domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Okresný súd rozsudkom zo 14. marca 2007 jej návrhu vyhovel, avšak s použitím § 150 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) jej nepriznal náhradu trov konania, pretože dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle tohto ustanovenia videl v postoji žalovaných, ako i v skutočnosti, že sťažovateľka kvalifikovaným spôsobom nevyzvala žalovaných na mimosúdne vyriešenie sporu. Krajský súd v odvolacom konaní rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti týkajúcej sa trov konania potvrdil.

Porušenie svojich základných práv vidí sťažovateľka v tom, že okresný súd, ako aj krajský súd nesprávne aplikovali ustanovenie § 150 OSP, ktoré sa na tento prípad nevzťahuje, a aj keby správanie žalobcov bolo dôvodom hodným osobitného zreteľa v zmysle tohto ustanovenia, okresný súd, ako aj krajský súd nesprávne vyhodnotili postoj žalovaných. Sťažovateľka poukázala, že žalovaný v 6. rade, ktorý zastupoval ostatných žalovaných v konaní, nebol ochotný riešiť vec pred podaním žaloby, keď ho telefonicky kontaktoval právny zástupca sťažovateľky, a tvrdil, že o veci nič nevie, a až do začatia pojednávania žalovaní neoznámili sťažovateľke, že akceptujú jej nároky. Ďalej sťažovateľka tvrdí, že krajský súd nedostatočne odôvodnil svoje rozhodnutie a nevysporiadal sa s jej námietkou nesprávnej právnej kvalifikácie dôvodov napadnutého rozhodnutia, iba bez ďalšieho odôvodnenia uviedol, že sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, čo robí jeho rozhodnutie nepreskúmateľným. Sťažovateľka tiež namieta, že okresný súd jej pred uskutočnením pojednávania nedoručil vyjadrenie žalovaných k žalobe, čím jej znemožnil ochranu jej právnych záujmov v rozsahu podľa Občianskeho súdneho poriadku. Taktiež namieta porušenie princípu kontradiktórnosti konania pred okresným súdom.

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že bolo porušené jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny,

ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby zrušil uznesenie krajského súdu z 31. mája 2007 sp. zn. 5 Co 125/2007 a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho prejednávania.

Sťažovateľka v sťažnosti označila za porušovateľov svojich základných práv okresný súd a krajský súd a hoci toto označenie nekorešponduje so znením petitu sťažnosti, ústavný súd preskúmal na predbežnom prerokovaní sťažnosť z hľadiska existencie dôvodov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vo vzťahu ku krajskému súdu aj okresnému súdu.

Tú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie svojich základných práv postupom okresného súdu, ústavný súd odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie z toho dôvodu, že proti postupu a rozhodnutiu okresného súdu mala

sťažovateľka k dispozícii riadny opravný prostriedok, ktorý aj využila, a teda bolo v právomoci krajského súdu preskúmať v rámci odvolacieho konania postup a rozhodnutie okresného súdu a tým poskytnúť ochranu jej základným právam, porušenie ktorých namieta vo svojej sťažnosti.

Podstatou sťažnosti proti rozhodnutiu krajského súdu je odlišný právny názor sťažovateľky na výklad a aplikáciu ustanovenia § 150 OSP, podľa ktorého ak sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Sťažovateľka nesúhlasí s rozhodnutím krajského súdu, podľa ktorého bol postoj žalovaných dôvodom na nepriznanie náhrady trov konania, hoci bola v konaní o určenie vlastníckeho práva v plnom rozsahu úspešná. Sťažovateľka namieta aj to, že krajský súd svoje rozhodnutie nedostatočne odôvodnil.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj podľa čl. 36 ods. 1 listiny) každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Článok 6 ods. 1 dohovoru, ktorý upravuje právo na spravodlivé súdne konanie, neupravuje väčší rozsah základného práva, porušenie ktorého sťažovateľka namieta, ako ho upravuje ústava (a listina).

Rozhodovanie o náhrade trov je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy) porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05).

Práva na súdnu ochranu a v jeho rámci náhrady trov súdneho konania sa možno domáhať len spôsobom a v medziach zákona, ktorý upravuje podmienky na jej priznanie (čl. 51 ods. 1 ústavy). Ustanovenie § 150 OSP umožňuje súdu, aby v rámci svojho uváženia v medziach tohto zákonného ustanovenia celkom alebo sčasti nepriznal náhradu trov konania alebo plnú náhradu trov konania tomu účastníkovi, ktorému inak patrí ich náhrada. Dôvodom na použitie uvedeného ustanovenia môžu byť len okolnosti hodné osobitného

zreteľa, ktoré zákon (Občiansky súdny poriadok) neuvádza ani exemplifikatívne, čo však neznamená, že tým vytvára priestor pre voľnú úvahu súdu. Pri skúmaní, či existujú dôvody hodné osobitného zreteľa, je potrebné prihliadnuť na osobné, zárobkové, majetkové a iné pomery účastníkov, procesný postoj účastníkov, a to na obidvoch stranách sporu, okolnosti, ktoré viedli k súdnemu uplatneniu nárokov, pričom medze sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania (§ 142 ods. 1 OSP).

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (III. ÚS 209/04, IV. ÚS 115/03). Európsky súd pre ľudské práva v rámci svojej judikatúry vyslovil, že právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (napr. *Georgidias v. Grécko* z 29. mája 1997, Recueil III/1997).

Požiadavka ústavne konformného odôvodnenia súdneho rozhodnutia sa vzťahuje na každý výrok rozhodnutia, teda aj na rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania. Krajský súd v odvolacom konaní preskúmal rozsudok okresného súdu v časti týkajúcej sa výroku o nepriznaní náhrady trov konania a v odôvodnení uznesenia sp. zn. 5 Co 125/2007 z 31. mája 2007, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti, uviedol:

„Súd prvého stupňa v prejednávanej veci rozhodol o trovách konania podľa § 142 ods. 1 O. s. p., keďže žalobkyňa bola v plnom rozsahu úspešná a náhradu trov konania jej nepriznal s použitím ust. §-u 150 O. s. p., keď dôvody hodné osobitného videl v postoji žalovaných v konaní v tom, že žalobkyňa sa nepokúsila o mimosúdne vyriešenie sporu.

Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že v danej veci sú dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie trov konania úspešnej žalobkyňi.

Povinnosť nahradiť trovy konania podľa § 142 O. s. p. sa môže v konkrétnom prípade javiť ako neprimeraná tvrdosť. Ustanovenie § 150 preto umožňuje súdu, aby vo výnimočných prípadoch z dôvodov hodných osobitného zreteľa účastníkovi, ktorý by inak mal právo na náhradu nákladov, túto náhradu celkom alebo sčasti nepriznal. Úvaha súdu o tom, či ide o výnimočný prípad a či sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, musí vychádzať z posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci.

V prejednávanej veci žalobkyňa podala žalobu na súd prvého stupňa dňa 30. 1. 2006, ale v podanej žalobe jednak nesprávne označila okruh účastníkov, keď pôvodne žalovaný 1) D. D. bol už v čase podania žaloby nebohý (zomrel 3. 1. 1998) a jednak nezaplatila súdny poplatok z návrhu. Po odstránení uvedených nedostatkov žaloby bola žaloba doručená žalovaným vo februári 2007, pričom žalovaní sa podaním zo dňa 22. 2. 2007 písomne k žalobe vyjadrili a nespochybnili vlastnícke právo žalobkyne k predmetu sporu.

Pojednávanie súdu prvého stupňa bolo nariadené na deň 14. 3. 2007, na ktorom žalovaní 1) – 6) prostredníctvom svojho splnomocneného zástupcu opätovne deklarovali svoju ochotu dohodnúť sa so žalobkyňou, keďže uznávali jej vlastnícke právo.

S poukazom na správanie sa žalovaných odvolací súd dospel k záveru, že súd prvého stupňa vecne správne rozhodol, keď pri rozhodovaní o trovách konania použil ust. § 150 O. s. p. a úspešnej žalobkyni náhradu trov nepriznal.“

Ústavný súd vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ani preskúmať, či v konaní bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil, ale je oprávnený posúdiť, či v konaní pred všeobecnými súdmi nedošlo k porušeniu ústavnoprávnych princípov konania (čl. 46 až čl. 50 ústavy), a tým k porušeniu základných práv alebo slobôd sťažovateľov. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné

a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Dôvody hodné osobitného zreteľa zistil krajský súd v postoji žalovaných, ktorí sa vyjadrili k žalobe bez odkladu po jej doručení tak, že nespochybnili vlastnícke právo sťažovateľky, rovnako sa na pojednávaní vyjadrili aj k postupu sťažovateľky, ktorá pred podaním žaloby nevyzvala žalovaných na mimosúdne vyriešenie sporu. Podľa názoru ústavného súdu krajský súd v uznesení sp. zn. 5 Co 125/2007 z 31. mája 2007 dostatočne odôvodnil, v ktorých okolnostiach na strane žalovaných, ako aj sťažovateľky videl dôvody hodné osobitného zreteľa na aplikáciu ustanovenia § 150 OSP a dospel k záveru, že jeho skutkové a právne závery nie sú v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy náhrady trov konania, preto ich nie je možné označiť za nepreskúmateľné a za svojvoľné, vybočujúce z rámca zákonného ustanovenia. Ústavný súd preto nemá dôvod ani oprávnenie prehodnocovať tieto závery a nahrádzať ich prípadne vlastnými.

Obsahom základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Ústavný súd vo svojej judikatúre tiež konštatoval, že postup súdu vychádzajúci z aplikácie konkrétnej zákonnej procesnoprávnej úpravy nemožno hodnotiť ako nezákonný (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97).

Ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi postupom a rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 5 Co 125/2007 z 31. mája 2007 a namietaným porušením základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto sťažnosť odmietol po jej predbežnom prerokovaní pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne napr. III. ÚS 151/05).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. novembra 2007